

melyek akkor keletkeznek, ha foszfor-savvas sók faolajra hatnak.

König Gyula lev. tag Vályi Gyula kolozsvári egyetemi m. tanárnak matematikai tárgyú dolgozatát ismertette.

Végül Konkoly Miklós tisz. tag előadta az 1885-iki napfoltok megfigyeléséről szóló adatokat, az ó-gyallai csillagvizsgálón januáriustól júniusig tett észleletek szerint. Ez alatt az idő alatt a Nap felületéről összesen 113 rajzfelvétel készítettett és 523 napfolt helyzete hozzávetőleg, 94 napfolt pedig pontosan meghatározott. A napfoltok számának maximuma májusban volt. — Ugyanaz betejestette még Dr. Kövesligethy Radónak »*A folytonos spektrumok elmélete*« című dolgozatát.

A november 16-ikán tartott ülésen csak

két előadás került napirendre. Az egyiket Thán Károly rend. tag tartotta, betejesztvén Dr. Asbóth Sándor-nak, a budapesti állami vegyikísérleti állomás segédjének értekezését, mely a Kjeldahl-féle nitrogén-meghatározási módszernek tágabb körű alkalmazásáról szól. Az értekezésben ki van mutatva, hogy ez a módszer bizonyos módosításokkal minden nitrogén-tartalmú vegyületnél, sőt még az illó cyanvegyületeknél is alkalmazható. Kivételt eddig csupán csak a pyridin és származékai képeznek.

A második előadó, Kruspér István rend. tag »*A műgyetem óráiról*« értekezett és ismertette a műgyetemen alkalmazott időjelzést, az e célra használt műszerekkel együtt. Előadását legközelebb bővítőben fogjuk közölni.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XXIII. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1885. november 18-ikán.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár jelenti, hogy a Szilágyi István marmaros-szigeti ref. lyceumi igazgató-tanár 40 évi tanárkodásának alkalmából tartandó jubileum rendező bizottsága az ünnepre Társulatunkat is meghívta. A titkárság a Társulat képviselőit Dr. Badzey László m. főorvos urat, mint Társulatunknak M.-Szigeten legrégebbi tagját kérte fel, a ki szíves is volt e tisztelet magára vállalni. Ezt a titkárság a rendező bizottságnak annak idején tudtul adta s így az érdemes tanfőnök, ki Társulatunknak 15 év óta tagja az ünnepen Társulatunk részéről is üdvözöltetett. — Tudomásul vétetik.

Titkár jelentést tesz a Forgó tőke pénztári állásáról október végén. — Tudomásul vétetik.

Titkár jelenti, hogy a Révai testvérek »Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben« című munka aláírásra való ívét beküldték Társulatunknak. — Tudomásul van. Az ív a Társulat olvasó termében helyeztetik el, hogy a tagok aláírhasanak.

Titkár jelentést tesz a természettudományi kurzusokról, tudatván, hogy a chemiai kurzus megtartását Ilösvay L. tanár volt szíves elvállalni.

A természettudományi estélyeken való előadásokra számosan vannak előjegyezve, nevezetesen Dr. Szabó József, Dr. Kiss Károly, Dr. Örlény László, Kont Gyula, Dr. Konkoly Miklós, Gothard Jenő stb.

Referáló előadásokra ajánlott Dr. Ónodi Adolf egyetemi tanárság »A sym-

pathicus idegrendszer élettani szerepéről« és Krécsey Béla reáliskolai tanár Kecskeméten »A chemiai atómmélet átalakulásáról.« — Tudomásul van.

Titkár jelenti, hogy Lengyel István titkárság sulyosan megbetegedvén, szükséges volt olyan kórházban helyezni el, a melyben a megfelelő gondozásban és ápolásban részesüljön. A Vörös-kereszt egyesület budai kórházának igazgatósága, tekintettel Társulatunkra, intézkedett, hogy külön pavillonba helyezték el s éjjel-nappal gondozzák. Titkár örömmel jelenti, hogy Lengyel István e gondos ápolás következtében a veszélyen túl van s napról napra javul. — A választmány részvétellel hallja a Társulat buzgó munkásának esetét és a Vörös-kereszt egyesület budai kórháza igazgatóságának szíves készségeért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Másodtitkár előterjeszti, hogy a könyvtár számára a mult választmányi ülés óta a következő ajándékok érkeztek: I. a szerzőktől: N. v. Konkoly, Beobachtungen angestellt am astrophysikalischen Observatorium in Ó-Gyalla, VII. Bd; — Dr. Mihalkovics Géza, A gerinces állatok kiválasztó és ivarszerveinek fejlődése. — 2. G. T. Wilhelm, Unterhaltungen aus der Naturgeschichte. Die Amphibien, Wien 1809. — Schilberszky Károly ajándéka. — Köszönettel vétetnek.

Heller Ágost könyvtárnok jelenti, hogy a »Club suisse pour l'exploration des Al-

- pes« Bernben, beszűntette a cserét, mint-hogy állandó székhelye s így könyvtára sincs. — Tudomásúl van.
- Ugyancsak a könyvtárnok előterjeszti azon cserepéldányok jegyzékét, melyek a könyvtárba 1885. január 1-je óta beérkeztek.
- Basel.* Naturforschende Gesellsch. Verhandl. 7. köt. 3. füz.
- Berlin.* Kön. preusz. Akademie. Sitzungsber. 1884. II. köt. 1885. I. köt.
- Bot. Verein für die Prov. Brandenburg. Verhandl. 1879., 1880., 1881., 1882., 1883. és 1884. évf.
- Entomologischer Verein. 29. köt. I. füz.
- Breslau.* Schles. Gesellsch. f. vaterländ. Cultur. Abhandlungen 1883., 1884.
- Brünn.* Naturforschender Verein. Verhandl. 22. köt. 1. 2. füz.
- Bericht der meteorol. Comiss. 1882.
- Bruxelles.* Société entomol. de Belgique. Tome 28., 59. (I. partie).
- Soc. malacol. belge. Annales III. série Tome IV.
- Procès verbaux des séances. 1884., 1885. (pag. 1—80.)
- Soc. belge de microscopie. Annales Tome 9., 10. Bulletin. II. année fasc. 1—10.
- Budapest.* Magy. tud. Akademia. Almanach 1885.
- Math. és természettud. Közl.
- Orsz. középisk. tanáregyesület. Közlöny.
- M. k. orsz. meteorol. intézet. Évkönyvek 12., 13., 14. köt.
- Magy. földrajzi társulat. Közlöny.
- Orsz. magy. kir. statisztikai hivatal. Könyvtárjegyzék.
- Magy. nemzeti múzeum. Természettud. füzetek.
- Orsz. régészeti és embertani társulat. Archeológiai értesítő. V. kötet.
- Magy. történelmi társulat. Századok. 1885. évf.
- Magy. mérnök és építészegyesület. Közlöny.
- Buenos-Aires.* Acad. nacional de ciencias en Corboda (Rep. Argentina) Boletin VII. (1—4.)
- Chambridge.* (Massachus.) Museum of comp. Zoology. Annual report 1883—84. Bulletin 12. Vol. 1.
- Cassel.* Verein für Naturkunde. Bericht 5., 6., 7., 8., 24., 25 és 31. évf. Ackermann, Erdmagn. Inclination. Statuten.
- Chemnitz.* Kön. sächs. meteorol. Institut. Jahresbericht 1884. Decadenbericht 1884. Temperaturkarte von Sachsen.
- Christiania.* Konglik Norske Universitet. Carcinologiske Bidrag. Mysider. 3. füz. Brögger. Silurische Etagen 2., 3., Enumeratio insector. norveg. fasc. V. pars I. Laache. Die Anamie.
- Chur.* Naturforschende Ges. Graubündens. Jahresbericht 27. 28. Lemnius. Die Raeteis.
- Davenport* (Jowa). Academy of natural Science. Putnam. Elephant pipes.
- Donaueschingen.* Verein f. Geschichte u. Naturgeschichte in der Baar. Schriften V. füzet.
- Dresden.* Naturwiss. Ges. Isis. Schriften 1884. Festschrift (zur Feier d. 50jähr. Bestehens).
- Firenze.* Societa entomologica italiana. Bolletino, anno 17 (1, 2).
- Frankfurt a. M.* Freies deutsches Hochstift. Berichte 1884/5. I. 2. füz. Mitgliedverzeichniss 1885.
- Physikal. Verein. Jahresbericht 1883/4.
- Senckenbergische naturforsch. Gesellsch. Bericht. 1884.
- Frankfurt a. O.* Naturwiss. Verein. Monatl. Mitth. III. Jahrg. Nr. 1—6.
- Genève.* Soc. de Géographie. Le Globe Tome IV. Nr. 1, 2.
- Glasgow.* The natural history society. Proceedings. Vol. II. (1, 2), III. (1, 3), IV. (1, 2), V. 1, 2, 3), New Series Vol. I. Part 1.
- Göttingen.* Kön. Ges. d. Wissenschaften. Abhandl. 31. köt. Nachrichten 1884.
- Graz.* Verein der Aerzte in Steiermark. Mittheil. 1883, 1884.
- Greifswald.* Naturwiss. Verein von Neu-Vorpommern u. Rügen. Mittheil. 16. köt.
- Geograph. Gesellsch. Jahresber. II. köt. I. rész.
- Hamburg.* Verein für naturwiss. Unterhaltung. Verhandl. II. köt. (1875), V. (1883).
- Naturwiss. Verein. Abhandl. VIII. köt.
- Heidelberg.* Naturhist.-medicinisher Verein. Verhandlungen III. köt. 3., 4. füzet.
- Hermannstadt.* Siebenbürgischer Verein für Naturwissenschaften. Verhandl. 35. kötet.
- Jena.* Verein für Medizin und Naturwissenschaft. Sitzungsberichte. 1884, 1885.
- Késmárk.* Felső magyarországi Kárpát-egylet. — A Tátra-Múzeum Felkán. Évkönyv 1885. évfolyam.
- Kiel.* Naturwissenschaftl. Verein für Schleswig-Holstein. Band VI. Heft 1.
- Klagenfurt.* Naturhist. Landesmuseum in Kärnten. Jahrbuch 17. füzet. — Bericht von 1880, 1881, 1883, 1884. — Diagramme des magnet. meteorol. Beobachtungen von 1882/3, 1884.
- Königsberg.* Kön. physikal.-ökonomische Gesellschaft. Schriften 25. évfolyam.
- Kolozsvár.* Orvos-természettud. társulat és Erdélyi Muzeumegylet. Értesítő. Orvosi szak, természettud. és népszerű felolvasások, 5. kötet 1—2.
- Krakow.* Akademia. Rozprawy. Tom. XII., Pamietnik Tom. IX. Franke, Jan. Brożek.
- Lüneburg.* Naturwissenschaftl. Verein. Jahreshefte. 9. köt.

- Moscou.* Soc. impériale des naturalistes. Bulletin 1884 (1., 2. sz.).
- München.* Geographische Gesellschaft. Jahresbericht 1884.
- Münster.* Westphäl. Provinzialverein für Wiss. und Kunst. Jahresbericht 12.
- Nürnberg.* Naturhistorische Gesellschaft. Jahresbericht 1884.
- Odessa.* Neue russische Naturforscher-Gesellsch. Zapiszki. Tom. 8. (1. f.), 9. (1., 2. f.), 10. (1. f.). Reinhard, Atlasz az Alga-félékhez.
- Offenbach.* Verein für Naturkunde Berichte 24., 25. évfolyam.
- Paris.* Société zoologique de France. Bulletins. 9. kötet. 1., 2., 3., 4. rész. 10. kötet. 1., 2., 3. rész.
- Petersburg.* Soc. imperiale russe de géographie. — Izvesztija. 1880. I. füzet. 1881. 3. füzet, Oteset (jelentés) 1884-ről. — Physikalisches Centralobservatorium. Annalen 1883. I., II. rész.
- Philadelphia.* Academy of natural Science. Proceedings. January-march 1885.
- Pisa.* Società toscana, di science naturali. Atti memorie. Vol. IV. fasc. 3. Atti (Proc. verb.) Vol. IV. adunanza 1885. márcz. 22., máj. 10., jún. 28.
- Prag.* Naturhistorischer Verein: Lotos 1885. Neue Folge VI. kötet. — Königl. böhmische Gesellschaft der Wissenschaften. — Sitzungsberichte: 1882., 1883., 1884. Generalregister 1784—1884. Bericht üb. d. Publikationen. Abhandlungen VI. Folge 12. Bnd. (Jubelband). — Böhmischer Forstverein. Vereinsschrift f. Forst-, Jagd-, und Naturwissenschaft. 1885/6. 1—2. füzet.
- Regensburg.* Naturwissenschaftl. Verein. 31., 32., 33., 34., 35., 36., 37. és 28. évf. a Correspondenzblattnak.
- Riga.* Naturforscher-Verein. Correspondenzblatt. 26., 27. évfolyam.
- Rio de Janeiro.* Museu nacional. Netto, Conférence faite au museum nationale. 1884. nov. 4.
- Roma.* Accademia dei Lincei. — Atti Rendiconti. Ser. IV. Vol. I fasc. I. col. 1—15., 17—21., 23. Osservazioni meteorologiche (Luglio-dicembre 1884.)
- Società geografica italiana. — Bollettino: X. köt. 1—10. füzet.
- Comitato di artiglieria e genio. Rivista Vol. I. Genuais.
- St.-Gallen.* Naturwissenschaftl. Gesellschaft. Bericht 1882/83.
- Sondershausen.* Botanischer Verein für d. nördl. Thüringen. — Irmischia. 1885. 1—9. füzet. — Toepfer, Phaenologische Beobachtungen 1883.
- Trencsén.* Trencsénmegyei természettudományi egyesület. Évkönyv. VIII. (1884.)
- Tübingen.* Kön. Universität. 23 darab inauralis dissertatio.
- Venezia.* Reale Istituto Veneto di science, lettere ed arti. — Atti. Serie VI. Tome I. dispensa 4—10., Tome II. dispensa 1—2.
- Washington.* Smithsonian Institution. — Report 1882.
- Departement of agriculture. Report 1883.
- Departement of the interior. Geological survey, bulletin Nr. 1.
- Wien.* Kais. Akademie der Wissenschaften. Sitzungsberichte: I. Abth. 89., 90. és 91. kötet. II. Abth. 89., 90. és 91. kötet. Register zu d. Bänder 86—90. — III. Abth. 89., 90. és 91. kötet.
- Kais. kön. geologische Reichsanstalt. Abhandlungen 11. köt. 1. rész. Jahrbuch 35. kötet. 1—3 füzet.
- Kais. kön. Zoologisch-botanische Gesellschaft. Verhandlungen 34., 35. kötet. (1. rész.) — Wimmer: Register.
- Kais. kön. geographische Gesellschaft. Mittheilungen 1884.
- Zürich.* Naturforschende Gesellschaft. Vierteljahrschrift. 1881., 1882., 1883. és 1884-iki évfolyam.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a választmányi ülés óta négy tagtársunk elhunytáról értesült; elhunytak: Héjja Kálmán tanár Orozsfaluban; Hódy Gyula ügyvéd Debreczenben; Megyeri Vilmos magángázó Selmeczen, Steinitzer Ede, Aradon. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket bejelentették 2-ten. — Tudomásul van.

Az új tagokul ajánlottak névsora felolvasatott és az ajánlottak mindannyian, számra 19-en megválasztattak; velök a tagok létszáma, a veszteségeket levonva, 5776-ra emelkedett, kik között 144 alapító és 95 hölgytag van.

XXIV. SZAKÜLÉS.

1885. október 21-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

51. Dr. Fodor József »A kőbányai fojtó kútról« tartva előadást, fejtegette azon különböző eseteket, melyekben egyes gázok a természetben, vagy zárt helyeken gyilkoló hatással vannak az emberre; kifejezte, hogy

e gázok nem mérgezéssel, hanem csak az által hatnak öldöklőleg, hogy a szívnek és a léleklő szervek működését akasztják meg és így az elég jókor alkalmazott segítség megmentheti a szerencsétlenül járókat. Tár-

gyalta azután a mult tavaszon Kőbányán (Budapest mellett) történt szerencsétlenséget, melyet egy kútban a talajból meggyülemlett szénsvav okozott. Végül hangsúlyozta, hogy e kút áldozatai megmenthetőek lettek volna, ha környezetökben lettek volna egyének, kik az egészségügyi ismeretek alapján mesterséges lélekzést tudtak volna alkalmazni rajtuk. (Bővebben közöljük.)

52. Dr. Ó n o d i A d o l f »Az őshalak (Selachii) idegrendszeréről« értekezve, a nápolyi Stazione zoologica magyar asztalán végzett összehasonlító bonczani vizsgálatnak tárgyait, a czápafélék idegrendszerére vonatkozó ritka készítményeit mutatta be. Ezekkel kapcsolatban az aghólyagok fejlődésének vázlatát adta elő s rövid áttekintést és egybevetést nyújtott a gerinczesek agyvelőjéről, azok ősi, illetőleg embrionális és kifejlett főbb alakviszonyairól. (Bővebben közöljük.)

53. K a l e c s i n s z k y S á n d o r »Két új chemiai készülék«-et mutatott be; nevezetesen egy *thermoregulátor*-t és egy *új alakú lepároló készülék*-et. A thermoregulator, az eddig használatban levőtől abban tér el, hogy a világító gáz, mely a Bausen-lámpához vezet, nem halad át meleg vagy forró-higany fölött és így ez utóbbi nem párolog el, s nem teszi egészségtelenné a környezet levegőjét. A tulajdonképeni gázszabályozó kívül esik a felhevítendő zárt edényen (a thermostaton). Ez eszközben bármily magas állandó hőmérsékletet elérhetünk s a kívánt hőfokra való felhevítés előtt néhány fokkal (nyitott hőmérő segítségével) elektrikus csengő figyelmeztet a hőmérséklet fokára. A *lepároló készülék* lényege abban áll, hogy zárt üvegcsövet, melyben folyton hideg víz czirkulál, helyezünk a retorta (vagy lombik) nyakába. (Bővebben közöljük.)

LEVÉLSZEKRÉNY.

KÉRDÉSEK.

(77.) Miként az Agramer Zeitung-ban olvasom, J. v. Rohan herczeg azt a kérdést vetette volt fel, vajon ismeretes-e a szakkörökben, hogy a villám az égerfába sohasem üt, avagy csak Szlavónia vadászai között van e hiedelem elterjedve. Egy húsz év óta működő erdősz ugyanebben a lapban úgy nyilatkozik, hogy a hatvanas évek elején megöszült derék erdészek mondták neki, hogy a villám a bükkfába nem üt s hogy zivatar idején ezek alá menekülnek az emberek. És az erdősz több mint 20 évi szolgálatában sohasem látott villámsújtotta bükkfát; még oly erdőben is, mely legnagyobb részét bükkfából áll s csak elvétve van benne hegyi juhar, a villám mindig a juharfába vagy sziklába csapott és soha a bükkfába. — Kérdezem ennél fogva, egyiknek, másiknak vagy mindakettőnek van-e igaza, avagy csak mesebeszéd az egész?

SCHL. FR.

(78.) Udvaromon, Vaálon, egy orgonabokor október közepe óta virágzik, azonban a rendestől eltérőleg, csak a levél-hónaljokban. A bokor levelei a többinél hamarabb kezdettek sárgulni, jelenleg pedig levele alig van már, csak bimbó és virág látszik rajta elszórtan. F. F.

(79.) Melyik az a természetes rendszer, mely leginkább megfelel a kívánalmaknak »Herbariumok« berendezésénél, és mely műben találhatom én azt fel? R. A.

(80.) A m. kir. meteorológiai központi intézet havi jelentései Társulatunk Közönlönyében az 1873. évtől kezdve szakadatlan sorban közzé lévén téve, 12 teljes évfolyam adatai állottak rendelkezésemre. Ezen ada-

tok alapján kiszámítottam az egyes hónapok valódi közepes hőmérsékleteinek átlagát Budapestre és meglepetéssel vettem észre, hogy ezen átlagok a felvett állítólagos normális középértékektől nem csekély mértékben eltérnek és pedig kivétel nélkül negatív irányban. Álljon itt az összehasonlító táblázat:

	Áll. normális havi középhőm.	1873—1884 átlaga	Különbözet
Januárius ...	—1'4	—1'8	—0'4
Februárius ...	0'9	0'0	—0'9
Márczius ...	5'0	4'5	—0'5
Április ...	11'0	10'6	—0'4
Május ...	16'3	14'6	—1'7
Június ...	20'7	19'4	—1'3
Július ...	22'2	21'4	—1'1
Augusztus ...	21'3	20'2	—1'1
Szeptember ...	16'9	15'7	—1'2
Október ...	11'6	10'2	—1'4
November ...	4'4	3'4	—1'0
Deczember ...	—0'3	—0'5	—0'2
Év ...	10'7	9'8	—0'9

Ha a hónapokat évszakokba csoportosítjuk, lesz:

Tél (decz.—febr.) ...	—0'3	—0'8	—0'5
Tavaszi (márcz.—máj.) ...	10'8	9'9	—0'9
Nyár (jún.—aug.) ...	21'4	20'3	—1'1
Ősz (szept.—decz.) ...	11'0	9'8	—1'2

Érdekes fényt vet a dologra a bécsi met. intézetben észlelt 100 évi középértékekkel való összehasonlítás (véve Dr. Hann Gy. »Handbuch der Klimatologie«-jéből):

Bécsi 100 évi középhőm.	Budapesti 1873—1874	Külön- bözet
Januárius ... —1·7	—1·8	—0·1
Februárius .. 0·1	0·0	—0·1
Márczius ... 4·3	4·5	+0·2
Április ... 9·9	10·6	+0·7
Május ... 15·1	14·6	—0·5
Június ... 18·8	19·4	+0·6
Július ... 20·5	21·4	+0·9
Augusztus ... 19·7	20·2	+0·5
Szeptember... 15·9	15·7	—0·2
Október ... 10·0	10·2	+0·2
November... 3·9	3·4	—0·5
Deczember... —0·3	—0·5	—0·2

Év ... 9·7 9·8 0·1

Tehát, ha nem tekintjük május hónap az 1873—1884 terjedő időszakban Budapesten mutatkozó feltűnő nagy anomáliáját, az összhang a bécsi 100 éves és a budapesti

12 évi észleletek közt elég szép s a mutatózó eltérések Budapestnek még Bécsnél is nagyobb mértékben kontinentális fekvéséből megmagyarázhatók.

De mivel 12 év adatai a közepes hőmérséklet kiszámításánál még csak nagyon durva megközelítő értéket adhatnak, eldöntendő volna a bécsi és más közeli észlelőhelyek adataiból, vajjon a lefolyt 12 év hazánkban és környékén oly általános, jelentékeny negatív anomáliát mutatott-e, minő a fenti összehasonlításokból kitűnik? vagy a m. k. központi intézet normális havi és évi középhőmérséklete tulságos magas-e, és, mint hinni hajlandó vagyok, a régebbi észleleteknél használt hőmérő kedvezőtlen, hő-sugaraknak kitett helyzetéből magyarázandó-e?
RÁTH ZOLTÁN.

FELELETEK.

(68.) A kakuk *igazi vándormadár*; a nyár végén elmegy távol vidékre, Afrikába, hogy megkeresse rovarokból, pondrókból, hernyókból álló eledelét, míg Európa vidékein szünetel a rovarélet. A nép hiedelme, hogy »a kakuk télen vércsévé változik« családóson alapszik, valószínűleg a kis karvalyt (*Nisus communis Cuv.*) tartván kakukból alakult ragadozóknak, mely színében hasonlít a kakukhoz. Az az úr is ilyen kakukot lőhetett télen, a ki az »ismeretes sertenemű képződményt« találta a belsejében. Ez a »képződmény« alig lehetett más, mint a karvalytól elköltött egér szőrűhája. P. J.

(69.) A tengeri kagylók héját csiszolással lehet fényessé tenni; mestere van ennek is. P. J.

(70.) Tagtárs úr az »épületfagomba« néven bizonyára a házak épületfaiban néha roppant pusztításokat tevő, itt-ott mondhatni közcsepessé váló s azért méltán rettegett *Merulius lacrymans Fr.* gombafajt érti, mely ajtóközszöbök alatt, ajtó- és ablakbélések mögött, a padolat párnafáiban, különösen nedves földön nyugvó padolatdeszkák belső oldalán, sőtét, nedves szegletekben, sőt zárt levegőjű pinczék ászokfaiban is, egy szóval az emberi lakások nedves, levegőtől és világosságtól elzárt fanevelin elődik, s belőlük a maga táplálására szükséges anyagrészeket elvonva, szöveteket meglazítja, színeket sárgásbarnára változtatja s végre akkora pusztítást visz véghez állományukban, hogy nedves állapotban vajként vágható, száraz állapotban pedig törekeny s ujjaink között liszté morzsolható tömeggé válnak.

E veszedelmes fapusztító gomba spórái és szálai különböző úton-módon juthatnak be az új, valamint a régi épületekbe is; gy péld. a padolat deszkái alá töltelék-

ként került kötörmelékkel, régi házakból felhasznált padlászgerendákkal, sőt még friss épületfával is, ha az a rakodó helyeken régi talpfákkal történt érintkezés útján meg van fertőztetve, esetleg az ácsok ruhadarabjaival és szerszámaival, melyeken spórák tapadnak stb. Pontos megfigyelések és kísérletek bizonyítják, hogy e gombának legfőbb életfeltétele a nedvesség; ellenben a többé vagy kevésbé gyors légsere, tehát a még oly csekély légvonat is halála, mivel az által myceliuma vizet veszít. E körülmények tekintetbe vételével, az épületnek e gombától való megvédése céljából ajánlhatók a következő elővigyázati szabályok: Beteg fát épületfának ne használjunk; a régi talpfákat semmisítsük meg; száraz fát és száraz töltelékét használjunk; kerüljük minden olyan anyag használatát, a mi a gombának táplálékot szolgáltathatna, mint pl. termőföld, a gombától inficiált épületek törmeléke, félig elégett faszén, fűrészpör stb.; késleltessük a vakolást addig, míg a falak és a fanemű jól kiszáradtak; ne siessünk a padolat befestésével; az építés a legnagyobb tisztasággal történjék; a padolat alatt és a pinczékben lehetőleg alkalmas szellőztetésről gondoskodjunk; az épülethez víz ne férjen.

Hát ha már bevette magát a gomba valamely épületbe, mit tevék legyünk, hogy onnan kiirtsuk s továbbterjedésének gátat vessünk? H a r t i g, ki e kérdést a *Merulius lacrymans* fejlődésével és biológiájával kapcsolatosan újabban nagy alaposággal tanulmányozta, a következő eljárást ajánlja: Mihelyt valamely épületben e gomba mutatkozik, minden faneműt, a mennyiben meg van rongálva, el kell belőle távolítani, de nemcsak addig, a míg pusztá szemmel változást vehetünk a fán észre, hanem azon túl is legalább még egy méternyire, mint-hogy a külső változást mindig megelőzi a

gomba működése a fa belsejében. Továbbá ki kell venni a padolat föltelékét, még pedig szintén mélyebben, mint a meddig a gombaszálak benne felismerhetők. A régi faneműt nyomban el kell égetni, a kivett fölteléket pedig épületektől távol eső helyre szállítani, a szekeret pedig, melyen a szállítás történt, csakhamar gondosan meg kell takarítani és a viláért sem szabad azonnal új épületfa szállítására használni. Hogy a fundamentum falában levő gombaszálakat is kiirtsuk, a hézagokat ki kell vájni és a fal felszínét jól megtakarítani. Ha gondoljuk, hogy a fal hosszabb ideig szabadon hagyva, kiszárad, czélszerű úgy hagyni; különben ajánlatos a hézagoknak kreosot-olajjal való kifecskendése is. Azután a hézagokat és az egész fal színét jó cementvakolattal kell ellátni. A vakolat megkeményedése után következhetik a padolat kitöltése száraz, tiszta kavicssal, vagy annak hiányában fővennyel vagy tört téglával stb. s azután a természetesen csak egészséges, száraz fából készült padolatgerendák és deszkák lerakása. Tanácsos a padolatdeszkák és a körfalak alatt szelelő-csatornákat vezetni a kellő légcserre előidézése végett, oly módon, hogy azok a szabadba vagy a kéménybe nyiljanak vagy az egyes szobákkal álljanak összeköttetésben. Magas talajvízállás mellett ezenkívül gyakran szükséges még a padolat-töltést cmentezett téglaburkolattal fedni. Minden ilyen igazításnál ajánlatos egyúttal minden faneműt forró kreosot-olajjal kenni be. Ez ugyanis az a szer, mely az épületfagomba ellen eddig használt összes szerek között, még a leghatásosabbnak bizonyult; a fennebb ajánlott irtórendszabályok nélkül, egymagára alkalmazva azonban — tekintve, hogy csak bizonyos mélységig hatol a fába, továbbá hogy az impregnálás a gyakorlatban nagyban nem vihető véghez stb. — ez is csak ideig-óráig késlelteti a veszedelmes fapasztító terjedését. Az »antimerulion« néven ismert és nálunk is közönségesen használt irtószert az újabb kísérletek haszontalannak mutatták. Az irtás munkája minden részletében a legnagyobb lelkiismeretességgel és pontossággal végzendő.

DEMETER KÁROLY.

(71.) A bádogsövekeknek vörös réz színét rézgálicz-oldattal adják meg egyszerű bekenéssel; valószínűleg a czinktárgyakon is kiválék belőle a réz.

(72.) Az érdekes tűnemény megismeretője helyesen mondja az ilyenmő — a légköri elektromossághoz tartozó — fényjelenségek okául a földfelület és a levegő elektromosságának folytonos kiegyenlítődéset. Ha a feszültség igen csekély, ez a kiegyenlítődé minden látható mellékjelenség nélkül történik, ha azonban bizonyos fokon túl nő, akkor igenis támad észlelhető fényhatás, melynek azonban nem kell mindjárt

villámnak lennie. Sőt Palmieri kísérletei alapján bizonyosnak állíthatjuk, hogy a villámhoz szükséges rendkívüli feszültség csak a felhő páráinak gyors sűrűsödése által létesül és hogy eső nélkül nem is támad villám. Ha tehát vízecspekké sűrűdő felhő nincs jelen, nagyon könnyen lehetséges a különben meglévő elektromos feszültségnek a kérdésben említett folytonos fénytűnetek melletti kiegyenlítése. És ez a tűnemény nem is oly ritka. Ott van a mindenkitől ismert Szt.-Illés tüze, mely a hajók árboczaí körül jelentkezik, és melyet már a régiek is ismertek. A római autorok arról is értesítenek bennünket, hogy időnként a katonák lándzsáin is észleltek ilyen fénykört, sőt Waitz szerint az ily tűnemények Dél-Amerikában, az Andesekben a mindennapi dolgokhoz tartoznak. Lemström pedig az ilyen elektromos fényhatások és az északi fény tanulmányozása czéljából felette érdekes kísérleteket tett. (L. e füzet csilagtani rovatában.) E kísérletekből annyit mindenesetre szabad következtetnünk, hogy a bizonyos középfokú elektromos feszültségén kívül a jó vezető — a közvetlen környezet felé emelkedő — csúcsok nagyobb száma, — mint a leírt esetnél a fegyverek szuronyai, — a tűnemény létrejöttét nagyban elősegítők körülmény. Egyszersmind az időszak — október — is kedvezett, mert Palmieri szerint tavasszal és ősszel az alsóbb légrétegeknek elektromos feszültsége nagyobb és végre az eső előtt a feszültség gyors növekedése észleltetett. A megeredt eső nagyon természetesen véget vetett a tűneménynek, mert a feszültség nagyobb fokúvá lón és kiegyenlítődé a felhőben ment véghez.

DR. LAKITS FERENCZ.

(78.) A rendestől eltérőleg virító orgonabokor virágzatának alakja a következőleg magyarázható:

A késő őszi tartó kedvező időjárás elegendő volt arra, hogy az orgonabokor rügyeiben alapjokban már többé-kevésbé meglévő virágokat kifejlessze, de nem volt elegendő arra, hogy egyúttal a virágokat hordó tengelyképleteket is növekedésre bírja s így jött létre az, hogy a rügyekből közvetlenül virágok törtek elő, holott rendes körülmények közt a rügyekből ágak fejlődnek s ezek végén lépnek fel a nagyszámú virágokból álló virágzatok, a bugák.

A virító orgonabokoron tehát a második virágzás rendellenes tűneményén kívül még a tengely (ág) atrofiájának (elsatnyulása) jelensége is mutatkozott. A leveleknek, mint-hogy már életfeladatuk véget ért, le kellett hullaniok, a fejlődő virágok azonban még fejlődésüket nem végezték be s így a cserjén maradtak. Érdekes lenne megfigyelni, hogy a jövő tavaszon miként fog a cserje viselkedni.

D. S.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.